

Ke sefe se Setjha?

24 Motsheanong 2018 - Ditlhoko tsa Bolaodi ba Meedi bakeng sa baeti ba Afrika Borwa

Bolaodi ba Meedi bo ikarabella tshireletsong ya meedi ya Afrika Borwa hore baeti bohle le basebetsi ba difofane/dipalangwang/dikepe le dithoto tse molaong di iphetele ka bolokolohi. Re etsa sena ka tshebediso ya thekenolji ya maemo a matjhaba ya botsamaisi ba tse ka bakang kotsi mmoho le ditekolo tsa bolaodi ba meedi tse etswang ke diofisiri tsa rona lewatlang, mobung le maemafofaneng.

Ka mora hore ba fete Lefapheng la Merero ya Lehae, baeti bohle le basebetsi ba difofane/dipalangwang/dikepe ba fetela ho Bolaodi ba Meedi moo ba ka tsebahatsang dithoto tseo ka mohlomong di lokelang ho lefella dikgafa ebang seo se lokela ho tsebahatswa. Baeti ba tlameha ho lefa kgafa e hlahlobilweng ke Ofisiri ya Bolaodi ba Meedi, ebang e le teng, ho Molaodi / Motsamaisi wa Lekala.

Motho e mong le e mong o tlameha ho tlatsa Karete ya Moeti (TC-01):

Motho o tlameha ho tsebahatsa dithoto dife kapa dife nakong eo a fihlang Afrika Borwa:

- Tse rekilweng kapa tse fumanweng mose tse sa lefellowang kgafa;
- Tse ileng tsa fetolwa sebopelo, tsa sebetswa kapa tsa lokisetswa mose;
- Tse thibetsweng kapa tse laolwang tlasa molao ofe kapa ofe;
- Tse kgutlelang hape ka hara naha ka moahi wa Afrika Borwa ya ileng a ngodisa dithoto tse jwalo nakong eo a neng a tswa ka Afrika Borwa; kapa
- Tsa nakwana tse tswang ka ntle ho naha ka eo e seng moahi wa Afrika Borwa ho kena ka Afrika Borwa ka sepheo sa hore tsona tseo di boele di romelwe ka ntle ho naha di le sona sebopelohong seo nakong eo di tswang ka Afrika Borwa.

Motho ofe kapa ofe ya tswang ka Afrika Borwa o tlameha ho tsebahatsa dithoto dife kapa dife / tseo a tsamayang ka tsona / tseo a tsamayang ka tsona ho tswa ka meedi ya Afrika Borwa pele a tswa ka Afrika Borwa, sena se akareditse dithoto:

- Tse tshwaretsweng motho e mong;
- Tse reretsweng ho fetolwa sebopelo, ho sebetswa kapa ho lokisetswa mose;
- Tse thibetsweng kapa tse laolwang tlasa molao ofe kapa ofe;
- Tsa nakwana tse tswang ka ntle ho naha ka eo e seng moahi wa Afrika Borwa hore di sebediswe ka nako ya ho dula ha hae Afrika Borwa.

Motho ofe kapa ofe ya tshwereng ho hong o tlameha ho kena kanaleng e Kgubedu ho tsebahatsa:

- Dife kapa dife tse sa dumellwang le / kapa dithoto tse thibetsweng;
- Dithoto dife kapa dife tse reretsweng tsa kgwebisano; kapa
- Dikhoene dife kapa dife tsa matjhaba, tsa Kruger Rand kapa tjehele ya pampiri ya Afrika Borwa e fetang melawana ya taolo ya phapanyetsano ka ditjhelete,
  - Dithoto dife kapa dife tse fetang moedi wa hae wa Alawense ya ho se Lefe lekgetho (DFA);
- Dithoto dife kapa dife tsa bohlokwa tse lokelang ho ngodiswa bakeng sa ho tliswa nakwana ka hara naha le ho romelwa hape ka ntle ho Afrika Borwa.

Motho ofe kapa ofe a ka fetela kanaleng e TALA ebang:

- A se na letho leo a lokelang ho se tsebahatsa;
- A na le dithoto tse welang tlasa Alawense ya hae ya ho se Lefe lekgetho (DFA); kapa
- A se na dithoto dife kapa dife tse sa dumellwang, tse thibetsweng kapa tse laolwang, dimpho tse tshwaretsweng ba bang (tse kang tse rometsweng ke motho e mong ho tswa mose ho ya ho motho e mong ka hara Afrika Borwa), kapa dithoto tsa kgwebo (mabaka a kgwebisano).

Bolaodi ba Meedi bo ka emisa le ho hlahloba motho kapa diphahlo tsa hae dikanaleng tsena ho fumana hore na motho ona o feela a ikobetse pehelo ya Karolo ya 15 ya Molao wa Bolaodi ba Meedi le ya tse kenang le ho tswa ka naha.

Diofisiri tsa Bolaodi ba Meedi ka nako efe kapa efe, di ka roba senotlolo sefe kapa sefe se hoketsweng diphahlong tsa hao ebang dinotlolo tsa sona di le siyo nakong eo di batlwang ka yona. Ha ho motho ya tla bang monyetleng wa matshediso a tahlehelo kapa tshenyeho efe kapa efe e bileng teng ka lebaka la ketso e se nang lonya e entsweng ke Ofisiri ya Bolaodi ba Meedi.

Ofisiri ya Bolaodi ba Meedi e ka hlahloba diphahlo tse sa tsamayeng le motho tlasa taolo ya Bolaodi ba Meedi le bosiyong ba moeti kapa moemedi wa sepalangwang kapa akgente ya hae ho netefatsa hore na ho ile ha ikobelwa diphelelo tsa Molao wa Bolaodi ba Meedi le ya tse kenang le ho tswa ka naha kapa molao ofe kapa ofe o mong o lokelang ho ikobelwa ha feela e le hore boiteko bohle bo kgonehang ba ho fumana monga diphahlo tsena (moeti) tse se nang monga tsona kapa moemedi wa sepalangwang / akgente ya hae, bo thisitse.

Ebang moeti kapa mosebetsi wa difofaneng/dipalangwang/dikepeng e hlolehile ho tsebahatsa dithoto dife kapa dife tse leng ho yena kapa ebang a fumanwa a ile a etsa tsebahatso e fosahetseng ka nako ya tsebetso e tlwaelehileng kapa ha ho setjhwa, Ofisiri ya Bolaodi ba Meedi e ka tshwara dithoto tseo bakeng sa mehato e meng (e kang bopaki ba botjhotjhisi ba tlolo ya molao) kapa e kope moeti kapa mosebetsi wa difofaneng/dipalangwang/dikepeng ho fana ka despositi bakeng sa tlolo eo ya molao wa pehelo ya Karolo ya 15, e kang ho hloleha ho ho tsebahatsa dithoto tse leng ho yena tse fetang tekanyetso ya hae ya alawense ya ho se lefe lekgetho (DFA).

Dithoto dife kapa dife tse sa dumellwang kapa tse thibetsweng kapa tjehelete e fetang moedi wa tjehelete di tla tshwarwa ke Bolaodi ba Meedi mme di fetisetswe Akgenteng e amehang ya Mmuso ho sebetsana le yona.

Baeti kapa basebetsi ba difofaneng/dipalangwang/dikepeng ba koptjwa ho araba dipotso tsohle tse botswang ke Ofisiri ya Bolaodi ba Meedi ka botlalo le ka nnete mme ebang ho na le mabaka a utlwahalang a bakang pelaelo ya hore ho na le tlolo ya molao e bileng teng ho latela dintlha tsa Molao, ofisiri mabakeng a jwalo e ka kopa moeti kapa moebetsi wa difofaneng/dipalangwang/dikepeng ho hlahisa le ho bula diphahlo tsa hae hore di setjhuwe kapa di hlahlojwe (e ka ba ka skena sa X-ray kapa ka mekgwa e meng ya hlahlobo e tshwanang le sena).

Ka kopo hlokomela: Ho na le dinako tse ding maemafofaneng moo diphahlo TSOHLE tse tswang sefofaneng se itseng (tse tsamayang le motho /tse sa tsamayeng le motho) di tlang ho skenuwa ho fumana tse ka bakang kotsi. Ho skenuwa hona ha ho a itshetleha hodima dipotso kapa dikarabo tse itseng tse mabapi le tse ka bakang kotsi tse ileng tsa fumanwa ho bapalami, empa sena ke ka lebaka la tsebetso ya tlwaelo. Sena se etswa feela hara nako ditshebetsong tse mabapi le tse ka bakang kotsi e kgolo. Ho bile ho na le tlwaelo e jang setsi ya moeti wa tsa kgwebo, moo baeti ba rekang dithoto bakeng sa kgwebo mme ba sa ngodiswa jwalo ka ba tlisang dithoto ka hara naha le/kapa moo ba sa tsebahatseng ho latela mokgwa wa SARS wa ho tleleha thepa. Moo ho leng jwalo, diphahlo tse jwalo di ka ba tlasa hlahlobo e tletseng pele dithoto tse jwalo di tshwarelwa ho hlekelwa tsa kgwebo bakeng sa pokello ya VAT le kgafa.

Ditefo

Ditefo tsa dikgafa, makgetho, di-depositi kapa dikotlo dife kapa dife tse kolotwang Bolaodi ba Meedi di ka etswa ka tjehelete, ka karete ya khrediti kapa ka tsela ya ditjheke tsa moeti.

Motho o na le mekgwa e mmedi (2) ya ho lefa Bolaodi ba Meedi:

- a) Boikgethelo ba ho lefa hona jwale; kapa
- b) Boikgethelo ba ho lefa hamoraonyana. Ha motho a kgetha mokgwa ona, dithoto tse mabapi le sena di tla tshwarwa ke Bolaodi ba Meedi ho fihlela ho hlahiswa bopaki ba tefo matsatsing a mashome a mararo (30).

Tjehelete e fetang tekanyo

Tjehelete e fetang tekanyo ke bokaalo bofe kapa bofe bo fetang R25 000 kapa tjehelete efe kapa efe ya matjhabeng e ka fetolelwang ho Ranta e fetang R25 000. Baeti ba tlameha ho fumana tumello ho tswa ho Lefapha la Naha la Matlotlo pele ba kena/ba tswa Afrika Borwa ka tjehelete e fetang tekanyo mme ba tlameha hore ha ba fihla/ba tsamaya, ba tsebahatse tjehelete eo e fetang tekanyo Kareteng ya Moeti (TC-01). Tjehelete e lokela ho tsebahatswa ka tjehelete ya pampiri ya banka ya Afrika Borwa le ya matjhaba, mmoho le mofuteng wa disekhuriti, kgauta le tjehelete ya matjhaba ha motho a tloha. Lesedi le leng le mabapi le tsebahatso ya moeti le fumaneha ho [Traveller Processing Policy External Directive](#).

Basebetsi ba etang ba tswang dinaheng tsa boahisane ba dumelletswa ho tsamaya ka bokaalo bo utlwahalng bo mofuteng wa pampiri ya tjehelete ya Diranta e ka lekangwang le mopotso wa bona Afrika Borwa.

Molawana o mabapi le tjehelete e fetang tekanyo o sebetsa bathong ba kenang kapa ba tswang ka sebaka sa Tshebediso ya Tjehelete e tshwanang. Botswana ha se karolo ya CMA, kahoo ho sebetsa ditlhoko tsa Taolo ya Phapanyetsano ya Tjehelete bakeng sa baeti ba CMA ba kenang le ba tswang ka Afrika Borwa.

Ho fumana lesedi le fetang mona mabapi le lekgetho le o ba moahi wa naha o ka sheba kgokanyo ya [Tax and emigration](#).